

САВЧУК Олександр Олександрович
*командир 1 відділення 112 навчальної групи
факультету забезпечення державної
безпеки Київського інституту
Національної гвардії України*

Науковий керівник:

ЮШКЕВИЧ Володимир В'ячеславович
*старший викладач Київський інститут
Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук*

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Волонтерський рух в Україні набув особливої актуальності після початку російсько-української війни у 2014 році, особливої значущості – із широкомасштабним вторгненням у 2022. Він відіграє важливу роль у забезпеченні державної безпеки, оскільки доповнює зусилля офіційних державних інститутів. У цьому контексті волонтерський рух можна розглядати як один із чинників не тільки військової підтримки, а й соціальної стабільності країни. Важливо акцентувати на ролі волонтерського руху у забезпеченні державної безпеки під час російсько-української війни, а також визначити його значення для загального функціонування національної системи безпеки.

Протягом першої хвили «спалаху» українського волонтерства (2014-2016 рр.) громадська самоорганізація переросла в потужний волонтерський рух в умовах збройного конфлікту на Донбасі, проведення антитерористичної операції (АТО). Волонтерські структури значною мірою взяли на себе функції держави із гуманітарного забезпечення силових структур та постраждалих громадян, ВПО, що суттєво компенсувало негативні наслідки розбалансованості системи державного управління та браку ресурсних можливостей в умовах збройного конфлікту. Характерними рисами першої хвили «руху» були стихійність, спонтанність, героїчний альтруїзм [4, с. 115]. Так, серед головних напрямків роботи волонтерів на початковому етапі були: підтримка військових підрозділів на фронті, евакуація постраждалих цивільних, наданням гуманітарної та медичної допомоги, розшук полонених, переправлення тіл загиблих тощо [5, с. 87].

Гаряча фаза війни у 2022 році обґрунтувала прийняття Верховною Радою України двох законопроектів від 15.08.2022 р., а саме, № 7363 «Про внесення змін до Закону України Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності та № 7364 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових

установ та організацій в умовах збройної агресії Росії проти України». Рішення парламенту сприяли розвитку волонтерського руху в Україні шляхом розширення напрямів волонтерської діяльності в умовах війни. [3, с. 31]. Як наслідок, суттєво зросла інституалізованість волонтерської діяльності, сталисть волонтерських структур, підвищилася прозорість діяльності волонтерів, знизився рівень шахрайства й псевдоволонтерства.

Волонтери, як прогресивні пасіонарії, почали активно залучати інформаційно-технологічні засоби для «краудфандингу» та інформування населення про нагальні потреби армії. Так, створились спільні веб-платформи, портали у форматі держава+волонтерські або бізнес+волонтерські структури для зміцнення обороноздатності, надання допомоги як ЗСУ так і постраждалому населенню. [4, с. 116]

Волонтерський рух також має суттєвий вплив на морально-психологічний стан як військових, так і цивільного населення. За даними досліджень, підтримка волонтерів значно підвищує бойовий дух армії, адже солдати відчують постійну підтримку з боку суспільства [1, с. 48]. Цей аспект є надзвичайно важливим для забезпечення стабільної ситуації на передовій та в тилу.

Незважаючи на значні досягнення, волонтерський рух стикається з певними викликами. По-перше, це питання організації та координації діяльності між різними волонтерськими групами. Багато організацій працюють самостійно, що іноді призводить до дублювання зусиль або неефективного використання ресурсів [6, с. 71]. По-друге, виникають питання щодо забезпечення безпеки самих волонтерів, особливо в умовах наближення до зони бойових дій.

Також громадська ініціатива може інституціалізуватись і взаємодіяти на рівних з державною системою управління, і тоді волонтери стають елементами громадського контролю. Ця волонтерська діяльність дуже важлива у формуванні громадянської позиції, а в контексті загальнодержавної боротьби з корупцією є елементом налагодження ефективного механізму використання державних коштів та технічної допомоги держав-партнерів, що направляються на потреби фронту. [2, с. 108].

Волонтерський рух в Україні є важливим елементом системи забезпечення державної безпеки, особливо в умовах російсько-української війни. Він доповнює зусилля держави у військовій та гуманітарній сферах, сприяє зміцненню морального духу військових і підвищенню стійкості суспільства в умовах війни, забезпечуючи гнучкість та оперативність у реагуванні на виклики.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О. Психологічний вплив волонтерського руху на моральний стан військовослужбовців // Наукові записки Національного університету оборони України. 2021. № 5(2). С. 45–57.
2. Лисенко М. Волонтерський рух в Україні: виклики та перспективи розвитку // Журнал суспільних ініціатив. 2023. № 2(3). С. 102–115.

3. Манелюк Ю., Луценко В., Савчук Н. Волонтерський рух України в умовах військової агресії // Науковий журнал «Політикус». 2023. № 22. С. 29–34.
4. Панькова, О., Касперович О. Українське волонтерство в умовах збройної російської агресії: зміцнення потужностей через залучення ресурсів цифровізації, платформізації, ІКТ та мережових технологій // Економічний вісник Донбасу. 2023. № 2 (68). С. 113–123.
5. Петренко І. Роль волонтерських організацій у забезпеченні державної безпеки України під час конфлікту на сході // Український соціологічний журнал. 2020. № 4(7). С. 98–113.
6. Сидоренко К. Проблеми координації діяльності волонтерських організацій в умовах збройного конфлікту // Сучасні проблеми державного управління. 2022. № 1(9). С. 66–79.
7. Шевченко А. Волонтерський рух в Україні під час війни: історія та сучасний стан // Історія новітньої України. 2019. № 3(5). С. 85–92.